

Ritvalan helkajuhlakulkue Kaustisen musiikkijuhlilla

8.7.2018 8.56

Elävä perintö on yksi Kaustisen kansanmusiikkijuhlien teemoista tänä vuonna. Käsitteenä elävä perintö kattaa hyvin laajan alueen lumileikeistä runolauluun.

Kaustislainen viulunsoittoperinne on ehdolla Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle yhdeksi ensimmäisistä suomalaiskohteista, mutta kansanmusiikkijuhlilla tuodaan esille myös muita mielenkiintoisia kulttuuriperintöä. Yksi ainutlaatuisimmista tapahtumista festivaalilla on Ritvalan helkajuhlan vierailu.

"Jo sitten maailmakin loppuu kun Ritvalan helka ja Huittulan vainio." Sääksmäkeläinen sananparsi, Elias Lönnrot 1831.

Helkajuhlaa vietetään vuosittain helluntaina Sääksmäen Ritvalan kylässä, joka kuuluu nykyään Valkeakoskeen. Juhlaa on vietetty ammoisista ajoista, mutta nykymuodossaan se on jatkunut vuodesta 1904. Helkajuhlissa naimattomat neidot muodostavat kulkueen

laulaen kalevalamittaisia helkavirsiä, jonka jälkeen vietetään kyläjuhlaa ulkoilmassa tanssi- ja musiikkiesityksineen.

– Helpoiten perinteeseen pääsee mukaan syntymällä näille seuduille, kertoo perinteen syvällisesti perehtynyt filosofian tohtori Leena Valkeapää.

Valkeapää vakuuttaa kuitenkin, että myös parinsadan asukkaan kylään muuttaneita uusia asukkaita yritetään saada mukaan toimintaan eli perinne on avoin kiinnostuneille. Itse juhlaan tullaan kaukaakin, kulkueessa on monesti noin 80 laulajaa, pienistä tytöistä aikuisiin. Koulu auttaa perinteen jatkumisessa.

– Vuonna 1904 opettaja perusti kansakouluun kuoroon, jolloin kylän tytöt kysyivät saisiko siellä laulaa helkavirsiä. Nytkin Ritvalan ja Huittulan kyläkoulu on vahvasti mukana, ja oppitunneilla on harjoiteltu kansantansseja ja laulettu helkavirsiä. Muutokset tietysti aina jännittävät, nyt opintosuunnitelma on vaihtunut, eikä helkajuhlaa ole siihen enää virallisesti kirjattu. Kyläkoulun säilyttäminen on tietysti myös tärkeätä! Yhteistyötä tehdään myös Valkeakosken musiikkiopiston kanssa, jonka kansanmusiikkiryhmä säestää juhlan kansantanssiesityksiä.

Helkajuhlan kulkueeseen osallistuvat vain naimattomat naiset, mutta osallistumista ei organisoida millään tavalla, kulkueeseen ei esimerkiksi ilmoitauduta ennakoon.

– Naiset määrittelevät itse sen, kuinka kauan ovat kulkueessa mukana. Itse kannustan vanhempiakin naisia mukaan, rohkeus ja äänenvarmuus tulee vasta iän myötä ja helkavirsiä lauletaan ulkoilmassa. Mutta kukaan ei tule ulkopuolelta määrittelemään sitä, saako olla mukana vai ei, jos vaikka seurustelee tai on avoliitossa. Kaustisella Ritvalasta vierailee 19 naisen ryhmä esittelemässä helkajuhlaperinnettä.

– Ikäjakaua on 6-vuotiaasta 60-vuotiaaseen, mukana ei siis ole vain neitoja vain naisia, jotka ovat joskus laulanut kulkueessa. Perinnettä on esitelty Kaustisella kerran aiemminkin ja joukossamme on ainakin yksi, joka oli mukana jo silloin, 1970-luvulla.

Helkajuhlaperinteen esitleminen oman kontekstin ulkopuolella on hyvin poikkeuksellinen tapahtuma.

– Tuntuu hienolta ja jännittävältä tulla Kaustiselle. Yleensä Ritvalasta ei lähdetä muualle – helkavirsiä lauletaan helluntaina, niitä ei kierretä esittämässä.

Aineeton kulttuuriperintö nousussa

Kansanmusiikki-instituutin johtaja Matti Hakamäki on hyvin innostunut aineettoman kulttuuriperinnön teemavuodesta, joka huomioidaan Kaustisella myös seminaarin merkeissä. Perjantain seminaarissa on puhujina kulttuuriperinnön asiantuntijoiden lisäksi myös kansanedustaja Tuomo Puumala. Kansanmusiikki-instituutti ry nimettiin kesäkuun alussa Suomen ensimmäiseksi Unescon aineettoman kulttuuriperinnön asiantuntijajärjestöksi.

– Utinen siitä, että kaustislaista viulunsoittoperinnettä esitetään Unescon aineettoman kulttuuriperinnön listalle on mielestäni ilouutinen koko suomalaiselle kansanmusiikin ja kansantanssin kentälle. Kaustisen kansanmusiikkijuhlien yhteydessä pyrimme esittelemään kulttuuriperintöä myös muualta, josta esimerkkeinä tänä vuonna mm. romanilaulut ja helkajuhla. Helkajuhla on pieni ja haavoittuvainen perinne, joka tuo tänne Kaustiselle virkistäviä ja tärkeitä näkökulmia. Hakamäki on silmin nähden innostunut koko aineettoman kulttuuriperinnön käsitteestä, ja kaikista uusista ovista jotka saattavat tätä kautta avautua.

– Museokentällä ja kulttuuriperintöpolitiikassa on tapahtumassa selkeä käänne kohti aineettoman perinnön korostamista. Uskon, että tätä kautta voidaan saada paitsi tärkeitä kontakteja ja tervetullutta keskustelua myös uusia tuulia kansanmusiikin ja kansantanssin rahoituspuolelle.

Kulttuuriperintöpolitiikka murroksessa -seminaari pe 13.7. klo 15.00–17.00 Museosali, Kansantaiteenkeskus

Helkakulkue kautta aikain pe 13.7. lähtö klo 17.30
Kansantaiteenkeskukselta kohti Festivaalipuistoa

Ritvalan Helkalaulajat la 14.7. klo 12.15 Iholla-sali
Elävän perinnön klinikka pe 13.7. klo 13.00–14.30 Museosali
(Kansantaiteenkeskus)

Elävä perintö -teeman pääkonsertti la 14.7. klo 14.30–15.30

